

KAKTUS

Medlemsblad for NORDISK KAKTUS SELSKAB

Adresse: Chr. Winthersvej 17, Odense

Postkonto: København 141176

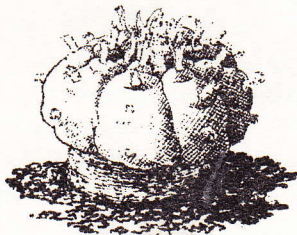
Indmeldelser, forespørgsler m.m. bedes sendt til selskabets adresse, hvor den daglige ledelse varetages af B. Kreutzer Hansen.

2. ÅRGANG Nr. 3

OKTOBER 1966

Slægten LOPHOPHORA.

Slægten har fået navn efter den dusk hår, der findes i toppen, og kunne altså kaldes den hårtopbærende. Planterne afviger på mange måder fra øvrige kendte kaktus, således bærer de ingen torne som voksne, har et bredt til dels fladt legeme med plumpe areoler i stedet svage antydninger der da overhovedet farven varierer grågrønt med blå-
Ejendommelig er tige roeagtige tiden (vinter) ved planterne under overfladen dækket af sand.
dre ord sige, at handling af denne slægt er absolut tørt og varmt om vinteren, mens den om sommeren gerne ynder rigelig fugtighed. Alt dette i forening med deres indhold af alkaloider, samt deres anvendelse hos indianerstammer, har bevirket, at de altid har vakt menneskehedens interesse. Det er da også

ribber, hvis for torne, har af hår, hvis det er areoler, fra grønt til ligt skær. også den krafrod, der i tørskrumper, hvor trækkes med ned og ofte er helt Det vil med anden rigtige be-

derfor ganske naturligt, at der er opstået en omfangsrig litteratur angående slægten - langt over 100 skrifter behandler emnet. Den mest udførlige skildring er givet af franskmændene A. Rouhier: *Monographie du Peyotl*.

I begyndelsen skelnede man ikke mellem forskellige arter, men i 1943 har L. Croizat, i "A Study of the Genus *Lophophora* Coult." foretaget en inddeling (efter blomstørrelse, ribbetal og hakform) i 2 arter med 4 varianter.

Der er tale om en uddybende behandling af slægten, men alle kendere er dog ikke enig med ham, således ikke amerikaneren Richard Schultes, der kun anerkender en art: *Lophophora williamsii*. Det interessante ved hans gennemgang af planten er dog hans påvisning af 9 alkaloider. Der er dog ingen tvivl om, at det sidste ord i denne sag ikke er sagt endnu, idet forskerne stadig foretager grundige undersøgelser af slægten, f.eks. undersøger man for tiden, om alle "arter" indeholder de samme alkaloider. På grundlag af Croizat, har Hackeberg opstillet følgende nøgle til bestemmelse af arterne:

A. Legemet blåliggrønt, enkelt el. skuddannende. Blomsten rosa, lille og kort (ca. 1,25 cm bred).

I. ribberne delt i utydelige hak

a. ribbeantal 8 (sjældent - 10)

b. ribbeantal 10 - 13

c. ribbeantal 5 (for det meste)

1. *L. williamsii* Coult.

1a. var. *pluricostata* Croiz.

1b. var. *pentagona* Croiz.

II. ribberne delt i tydelige hak, koniske, blomsten meget længere, legemet indtil 6 cm i diameter

1c. var. *decipiens* Croiz.

blomsten større, ca. 2-2,5 cm i diameter, lang og hvid

III. ribbeantal 10 el. flere med 5-6 kantede hak, mere el. mindre koniske, stærk hårpolster

2. *L. echinata* Croiz.

IV. ribberne med utydelige hak, der er bredere end længden

2a. var. *diffusa* Croiz.

B. Legemet grågrønt, mere el. mindre udflydende hak, blomsten gul (lig) større

I. ribber med snoede længdefurer

3. *L. lutea* (Rouh.) Backbg.

II. ribber med mange mere el. mindre nedadløbende længdefurer

3a. var. *texana* (Fric) Backbg.

L. williamsii var. *caespitosa* Y. Ito er en form, og *L. Ziegleri* Schmoll er sandsynligvis ikke en selvstændig art.

I C. Backeberg: Dis Cactaceae bd. V gives en udtømmende beskrivelse af de enkelte arter med varianter, hvorfor der henvises der til.

Lophophoraslægten findes på højsletterne fra Texas og ned i Mexico og har haft stor magisk betydning for derboende indianerstammer. C. Lumholz og M. Martínez, har i "Plantas Utiles de Mexico" (1928) givet en udførlig fremstilling af Tarahumara - og Huichol-indianernes Peyotle-kultus. Peyotle er det indianske navn for planten.

Som omtalt indeholder *L. williamsii* 9 alkaloider, hvoraf det mest virksomme er Mescaline, der ved indtagning virker stærkt på den menneskelige organisme. I en drømmerus optræder farvevisioner med musikhallucinationer. Der er faktisk tale om en bevidsthedsspaltning, men forud går en tilstand med kvalme, svimmelhed og hovedsmerter. Der optræder synsforstyrrelser og pupillen formindskes. Lidt efter lidt forsvinder tørst og sultfølelser. Mindre doser nedsætter pulsslaget, mens energi og blodtryk forhøjes. Virkningen på hjernen kan sammenlignes med den tilstand af opstemthed man træffer hos berusede personer. For store doser medfører fuldstændig lammelse og skindød. Under ekstasen har indianernes rituelle frugtbarhedsceremonier været udøvet. Indianerne har kendt plantens magiske kraft fra de ældste tider, og den mystiske kraft, der ligger gemt i denne mærkværdige plante, har selv i vore dage (1911) i Oklahoma været ophavsmand til en kristelig sekt med peyotledyrkelse.

I Kaktus-Bogen af F.M. Knuth, fra 1928, citeres en tysk videnskabsmand, der har rejst meget mellem indianerne: "Huicholerne fejrer fra maj til august en særlig fest, for at det skal regne. En betydelig rolle i deres religiøse liv spiller "hikuli", en lille kaktusart. De henter denne fra Mexicos centralmesa, hvor den forekommer i massevis. Den skal hvert år indvies til ildguden, ellers regner det ikke. Rejsen tager 23 dage frem og tilbage. Der bliver altid gjort holdt på de samme steder. Ved festen bliver ansigterne malet gule med forskellige figurer, og begge køn, som 4 måneder forinden festen ikke må have nogen seksuel omgang, ikke spise salt og ikke bade eller vaske sig, opfører nu danse med hinanden. Begge køn drikker så den drik, som tilberedes af planten. Denne er styrkende, får tørst og sult til at forsvinde, og nedstemmer kønsdriften, men efterlader en vis nedslåethed og hovedpine".

I dag, med det øgede misbrug af euforiserende stoffer, må der advares stærkt imod denne plante, og man skal ikke lytte til røster, der fortæller, at planten er uskadelig. Der har ligefrem været talt om importforbud o.l., men forhåbentlig går det ikke så vidt, da der herhjemme næppe finder misbrug sted i større udstrækning, og desuden kan lignende virkning fås fra flere andre kaktus. I den forbindelse må det vel også nævnes, at vi har andre meget almindelige kaktus, der indeholder et alkaloid, der ved misbrug medfører døden, og hvad med de mange danske giftplanter?

Kreu-

Kvartalsberetning.

Kort før dette nr. af "Kaktus" gik i trykken, indløb den triste meddelelse, at vor bibliotekar herr Otto Schmidt, Kolding, var afgået ved døden. I den anledning vil jeg gerne udtale et par mindeord, der dog langt fra kan rumme de tanker, man gør sig ved det sørgelige budskab.

Foreningen havde næppe fået sin første presseomtale, før der dumpede et brev ind. I det lå den obligate lo kr. og en lap papir med ordene: Det vil jeg gerne være med til. Ingen kommentarer, ingen forespørgsler om, hvad man fik for sine penge, blot til sagen med liv og sjæl. Og sådan var Otto Schmidt, når det fremover drejede sig om vor forening.

Jeg kom hurtigt i personlig kontakt med ham. Vi havde mange problemer at drøfte, og det udviklede sig til et venskab med en righoldig korrespondance. Otto Schmidt var ingen gammel "kaktusmand", men blev for få år siden grebet af disse særegne vækster, og på forbavsende kort tid satte han sig ind i mangfoldige problemer angående denne plantefamilie. Det kom ham til gode, at han var i besiddelse af rige sprogkundskaaber - tysk, engelsk, fransk og hollandsk, og dette kom også foreningen til gode i rigt mål. Aldrig fik jeg nej, når jeg bad ham oversætte en artikel til bladet eller føre den udenlandske korrespondance. Hans egen samling af kaktus var uendelig smuk og mønsterværdig bygget op i et pragtfuldt lille drivhus. Jeg bad ham engang berette lidt om dette og samlingen, da jeg vidste, at det ville interessere mange, men det forbød hans beskedenhed ham. Når jeg tænker tilbage på samtaler og breve, bliver der stående en sætning, der havde rod

i spørgsmålet om at så kaktus: "Det har jeg ikke tid til at vente på, jeg vil gerne se så mange kaktus i blomst som muligt". I dag forstår jeg ordene bedre, end da de blev udtalt. Hans arbejde inden for foreningen blev kortvarigt, men effektivt, inspirerende og opbyggende. Hans navn vil blive stående i selskabets historie, og vi mindes ham i dyb taknemmelighed.

I august måned fik jeg besøg af herr Thomas Juul, San Francisco, og vi fik os en hyggelig passiar om kaktus her og der. Endvidere fik foreningen løfte på hjælp med hensyn til at skaffe aktuelt stof til bladet, og det glæder vi os naturligvis til, og samtidig håber vi også, ved lejlighed at kunne bringe nogle optagelser fra herr Juul's have med dejlige kaktuspartier.

Med hensyn til biblioteket har vi anskaffet en del bøger, bl.a. af Backeberg, se den nedenstående fortegnelse. Et par medlemmer har anmodet om en litteraturfortegnelse. En sådan skal vi bringe i et af de kommende numre, så medlemmerne kan være orienteret om, hvad der er fremme af bøger på hovedsprogene. Endvidere er det hensigten at give et par tips med hensyn til anlæg af drivbænk og evt. drivhus, men på grund af pladsmangel, må det udskydes til januarbladet.

Et af vore medlemmer vil gerne afhænde en del af sine mange dubletter, frøplanter såvel som stiklinger. Der er ikke tale om sjældenheder, men det er friske og sunde planter i svingende størrelser. Han tilbyder: 5-6 forskellige for kr. 10,00. Ordre bedes sendt til foreningens adresse og de vil blive effektueret i rækkefølge så langt lager rækker. Der er f.eks. Mam. bogotensis, densispina, leucantha, Echinocereus scheerii, enneacantha m.m. Vi synes, det er et godt tilbud, som mange sikkert vil få glæde af at benytte.

Med venlig hilsen
B.Kreutzer Hansen.

~~~~~
MEDLEMSLISTE
(fortsat)
=====

149. Mr. D. Neumann, 3066 Georgia Street, Oakland, Calif. U.S.A.
150. Mr. Thomas Juul, 795 Foerster Street, San Francisco, Calif. 94127, U.S.A.

151. Elev Lars Bjørn Lindgreen, Kornblomstvej 95, Aalborg
 152. Ingeniør Orla Hinrup Agerboe, Solbakken 730, Munkebo, Fyn
 153. Bogbinderm. Arne Sørensen, Hellerupvej 10, Hellerup
 154. Fru Gunnvor Imsland, Sølyst Gartneri, Stavanger, Norge
 155. William Nesse, Ragna Nielsensvej 40, Oslo 5, Norge
 156. Elev Niels Chr. Fuglsbjerg, Priorsløkkevej 20, Horsens
 157. Elev Lotte Hyll, Snerlevej 20, Helsingør

tlf. (08) 133735

tlf. He 3762

tlf. (03) 212420

Adresseændringer:

- nr. 24 hr. William Olsen til Kingosvej 67, Tåstrup
 nr. 31 hr. H. Gadgård til Århusvej 144, Viborg
 nr. 140 hr. Th. Seistrup-Møller til Lille Ballevej, Balle pr. Silkeborg

+++++

Biblioteket.

Selv om vort bibliotek ikke er så stort endnu, vokser det gradvist op ved diverse nyanskaffelser, men vort store problem er i dag, hvem der kunne tænke sig at overtage jobbet som bibliotekar efter hr. Otto Schmidt. Det er en sag, der haster, og evt. interesserede medlemmer bedes sætte sig i forbindelse med foreningen snarest.

Det skulle helst være et medlem, der har tid og lyst dertil, samt evt. plads. Kendskab til tysk og engelsk vil naturligvis være en fordel, men det er ingen betingelse.

Følgende bøger er netop anskaffet:

- 6.A. W. Haage: Das praktische Kakteenbuch in Farben
 7.B. C. Backeberg: Kakteenlexikon
 8.B. C. Backeberg: Die Cactaceae bind II
 9.B. " : " " IV
 10.B. " : " " V
 11.B. " : " " VI

Der erlægges gebyr kr. 2 ved A-bind og kr. 3 ved B-bind, til dækning af fremsendelsesporto, mens returporto påhviler låneren.

I maj måned blev der afholdt et stort kaktusmøde i Leipzig, hvortil alle kaktusvenner i DDR var indbudt. Fra en kaktusven modtog jeg også en invitation, men måtte desværre, på grund af andet arbejde, undlade at komme til stede. Et af hovedforedragene i programmet fangede imidlertid min interesse. Det skulle holdes af den kendte kaktusdyrker og skri-

bent Walther Haage, og havde fået titlen: Sjældne Kaktus. Jeg satte mig siden i forbindelse med hr. Haage, for at høre, om det var muligt at få dette foredrag til vort blad. Han stillede sig straks til rådighed, idet han dog bad om at måtte vente lidt, da han først skulle have det skrevet igen, hvilket ekstra understreger den imødekommenhed, vor forening blev mødt med. Vi har nu modtaget hans foredrag, som det fremgår af nedenstående. Hr. Haage gør dog opmærksom på, at foredraget blev holdt i forbindelse med en tilsvarende serie lysbilleder, hvorfor det måske hist og her kan virke lidt "tørt".

Kreu-

~ SMA OG MONOTYPISKE KAKTUSSLÅGTER ~

af Walther Haage, Erfurt, DDR.
(originalartikel til "Kaktus")

Over emnet "Sjældne Kaktus" har man ønsket et foredrag af mig. Men hvad er da egentlig "sjælden"? Det er dog et meget relativt begreb; thi det den ene holder for en sjældenhed, har måske længe været den anden bekendt og ses måske ret ofte. Hvilken tillokkelse kan det have at opremse meget lidt kendte og usædvanlige arter med fantastiske navne og måske vise billeder af dem?

Den ene af de hundrede tilhørere, der måske ejer den omtalte art, er ikke bare derved eller heller ikke parat til at vise de andre den værdifulde plante i sin samling.

Men der findes dog et vist antal slægter med ringe artsantal eller helt monotypiske slægter (kun en art), ved hvilke vi undertiden ikke ved, hvorfor de egentlig i vor kunstige inddeling bliver grupperet som "outsider" eller "særlinge". Måske interesserer det at komme med nogle betragtninger i al korthed derom. I den store natur er disse særlinge lige så vigtige led i helheden som enhver *Cereus* eller enhver *Mammillaria*; thi den systematiske indordning er dog kun en af menneskene udtænkt klassificering, som ofte først gennem indrømmelser kan blive gjort anvendelig. Hvis enkelte tidligere fastlagte slægtskendetegn ikke mere helt igennem kan passe på en senere opdaget art - og man kan jo simpelt hen ikke ændre den gamle slægtsdiagnose - så må der opstilles en ny slægt, uden at denne eneste art i den nye slægt måske er særlig sjælden eller på nogen som helst måde behøver at være vanskelig i behandlingen.

Det er til at undre sig over, at dette udslagsgivende kendetegn, der flytter en plante fra en slægt til en anden, så

ikke bliver stærkt fremhævet i stedet for, som det oftest er tilfældet i litteraturen, at blive omtalt på et ret ubemærket sted. Man træffer det som regel kun, når man sammenligner slægtsdiagnoserne punkt for punkt, eller hvis der findes en såkaldt "nøgle" dertil.

Jeg vil her trække et par eksempler frem og nærmere belyse disse forskelle:

Som bekendt er der fra slægten *Ariocarpus* taget 3 arter ud under betegnelsen *Roseocactus*. Det drejer sig om arterne *fissuratus*, *iloydii* og *kotschoubeyanus*. Et eller andet sted blev der engang sagt: *Ariocarpus* forholder sig til *Roseocactus* som *Mammillaria* til *Coryphanta* - en ret god sammenligning.

Ved nøje undersøgelse lader det sig nemlig fastslå, at de 3 arter i den senere oprettede slægt *Roseocactus* ikke som *Ariocarpus* blomstrer i en ring i plantens top - sammenlign med en *Mammillaria* - men fra en uldklædt spalte i vorten - som ved *Coryphanta*. At denne spalte allerede i året 1856 har vakt dr. George Engelmanns opmærksomhed, viser det af ham valgte navn "*fissuratus*", der betyder spaltet. Dette kendetegn er i virkeligheden så vigtigt, at det berettiger til en udskillelse fra *Ariocarpus*.

Ved den i vore dage under navnet *Neogemesia* kendte slægt, drejer det sig om en *ariocarpus*-lignende plante, ved hvilken areolerne ikke sidder på spidsen af vorten, men noget derfra på vorteoverfladen. De rosa blomster kommer frem i den stærkt fildrede top med nøgent rør fra de yngste areoler. Den eneste indtil nu kendte art er *Neogemesia agavoides*.

Jeg vil her lige anføre endnu en anden monotypisk genus med lange kantede vorter: *Leuchtenbergia*.

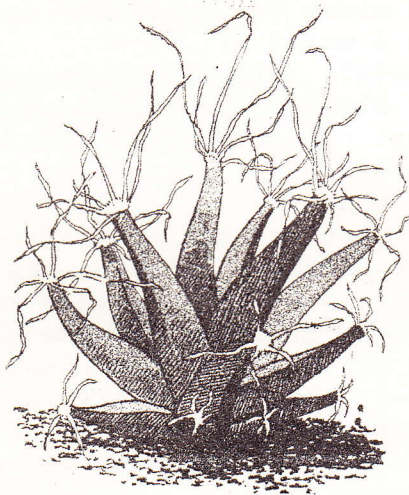
Blomsterne kommer her på spidserne af de unge vorter. Desuden har de trekantede vorter bastlignende børstetorne, et kendetegn som ikke fandtes ved de andre slægter, og som dermed understreger nødvendigheden af opstillingen af en ny genus.

At kaktusforskerne for 100 år siden, ved deres planteundersøgelser, for det meste var grundigere og mindre overfladiske end mange i dag, kan jeg bevise for Dem, ved at gengive et gammelt brev, som den allerede tidligere omtalte dr. Engelmann, den 4. april 1860 fra St. Louis, Missouri, U.S.A. sendte til min oldefader i Erfurt:

"Højtærede herr Haage, det er smigrende for mig, at De har tænkt så venligt på mig, og det korte besøg hos Dem for nu snart 3 år siden, at De husker min ivrige forespørgsel efter *Leuchtenbergia* og mit ønske om at få frø af den; det viser,

hvor megen interesse De selv nærer for denne plante. De har opfyldt et stort ønske. For rigtig at kunne bestemme Leuchtenbergia, mangler jeg nu kun blomsten og frugten. En blomst i sprit eller tørret eller blot visnet, hvis ikke andet er muligt, er mig højst ønskværdigt. Ligeså en frugt, fra hvilken De nu for min skyld måtte tage alle frøkornene ud, thi takket være Deres godhed, er jeg nu på det rene med hensyn til frøene. Allerede nu kan De i hvert fald fortælle mig, hvorledes blomst og frø sidder. Jeg håber, at De bekræfter min formodning om, at den kommer fra hjertet af planten, fra spidsen af en endnu ganske lille udviklet vorte. Hvor stor er denne vorte ved blomstringen, hvor lang tid er frugten om at modnes? Endvidere, hvor lang tid en vorte behøver for at opnå den fulde størrelse? Er blomstens basis hyldet i den lange topuld, eller kommer den frem af areolernes korte filt? Er ovarium og frugt nøgen eller forsynet med skæl? Mammillaria- eller Echinocactusagtig?" ..... Så vidt dr. Engelmann.

Leuchtenbergia principis.

Beskrivelse og benævnelse blev først givet af Sir William Hooker, den dengang mest betydningsfulde engelske botaniker. Slægts- og artsnavn henviser til Eugène de Beauharnais, fyrste af Leuchtenberg, en søn af Napoleon den første.

Ved "uldfrugtkaktussen", *Ariocarpus*, kommer blomsten og senere den hvide bærfrugt fra topaxillerne - det fastlagde Scheidweiler allerede som slægtskendetegn i 1838. Allerede 10 år før kunne prof. de Candolle i Genf ikke placere en ariocarpuslignende plante på anden måde, end at han først henførte den til *Mammillaria*, og i 1838 grupperede dr. Pfeiffer den under *Echinocactus*; thi til Scheidweilers slægt *Ariocarpus*, passede den på grund af sin tørre frugt jo heller ikke. Først ved den store nygruppering af amerikanerne Britton & Rose i 1912 - 1923, blev den anført under slægten *Strombocactus*. Da samleren A.V. Fric i 1923 på Haages kaktus-ekspedition igen fandt en ariocarpuslignende art, som havde en nøgen frugt, men dog ikke var en ægte *Ariocarpus*, kaldte han den til ære for den daværende mexikanske præsident Obregon og hans minister Deneger: *Obregonia denegrii*.

At han med denne dedikation - som også hensigten var - opnåede frirejse med jernbanen over hele Mexico, var et af hans behændige skaktræk. *Obregonia* er en monotypisk genus, som i blomsten viser nogen lighed med *Strombocactus*. De skarptandede, korte vorter er omdannet til skæl, hvis overdel er krummet udad. Ved ældre vorter falder de korte torne - som ved *Strombocactus* - snart af.

Der er endnu at omtale *Aztekium*, *Toumeyia* og *Turbinicarpus*, planter, for hvem slægtsdiagnosen for *Ariocarpus* heller ikke passer. Deres frugter er rigtignok kødede, bæragtige og nøgne, men andre kendetegn fra *Ariocarpus* findes ikke. Den dengang af Friedrich Bödecker i 1928 beskrevne *Aztekium*, har mærkværdige furede ribber, små rosahvide blomster i toppen og bæragtige, rosa frugter. Ribberne minder i deres struktur om Aztekernes runer, som man møder dem ved Aztekernes gamle bygningsværker i Mexico. Deraf fremkom slægtsnavnet. Finderen Friedrich Ritters søster, fru viceinspektør Winter, kaldte allerførst - i 1928 - den nye plante for *Lophophora ritteri*. Også den bekendte *Lophophora* blev for øvrigt engang i løbet af dens mange omdøbninger placeret som en *Ariocarpus*, og det i "Vilmorins Blumengärtnerei". I lange tider hed den også *Anhalonium* efter et af dens alkaloider, så igen *Mammillaria* eller *Echinocactus*, og sluttelig siden 1894 *Lophophora* efter kvasterne på areolerne. I slægtsdiagnosen hedder det:

"Legemet blødt, ribberne uden torne, bæragtige frugter, som ved modningen bliver skubbet noget frem". Indianerne har i årtusinder drevet en vis kult med denne plante og nyder dem som en art rusgift ved religiøse fester. I øvrigt har *Lophophora* middelstore, sorte frø, ganske forskellige fra frø-

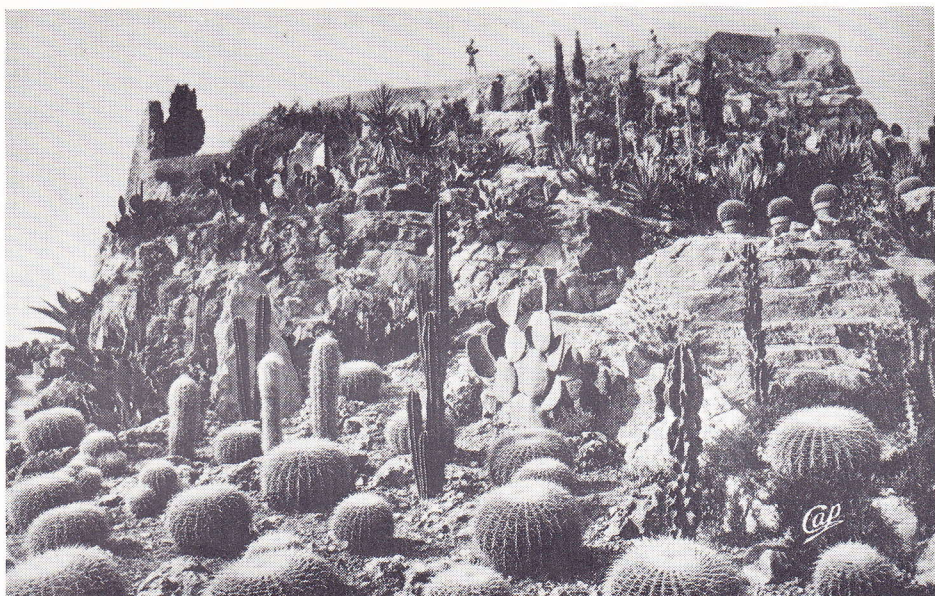

Botanisk Have i Halle

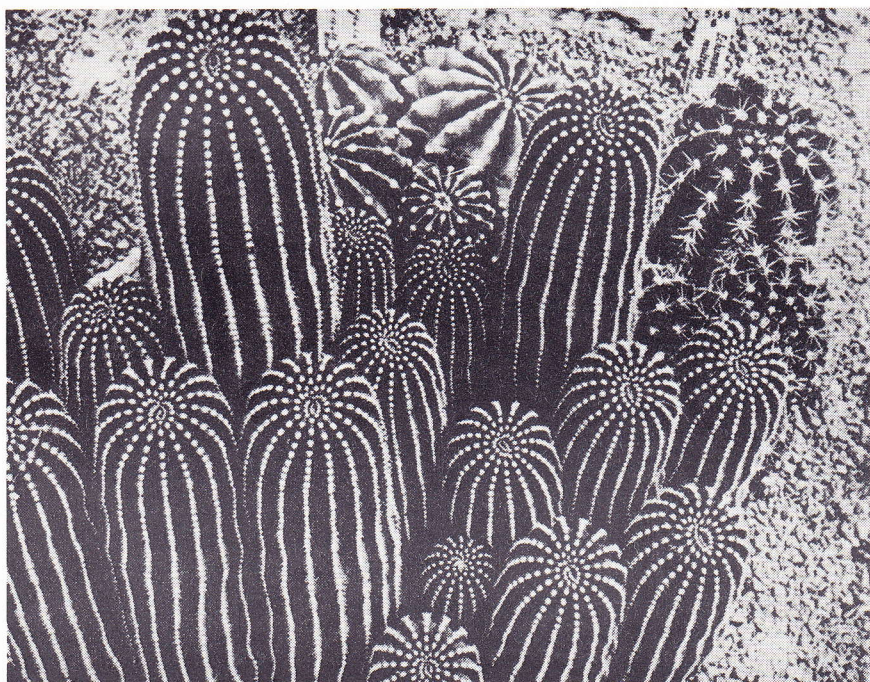

Pseudolobivia kratochviliana

Le Jardin exotique - Eze

Tricocereus schickendantzi

ene hos *Strombocactus* og *Aztekium*, i hvis naboskab den er placeret i systemet.

Toumeyia papyracantha blev allerede i 1849 af dr. Engelmann, klassificeret, først som *Mammillaria* og senere som *Echinocactus*. Først Britton & Rose skabte for denne eneste art slægtsnavnet *Toumeyia*. Navnet blev valgt til ære for kaktusforskeren Dean James Toumey. I den engelske slægtsdiagnose af Britton & Rose blev de mærkværdige torne, "white, shining, pappy spines", fremhævet som hovedkendetegn. Nyere amerikanske forfattere ville nu igen placere *Toumeyia* som en *Turbinicarpus*, mens Buxbaum og Krainz omvendt ville placere *Turbinicarpus* hos *Toumeyia*. Backeberg protesterede derimod med den begrundelse, at *Toumeyia* har nøgen bærfrugt, og blomsterne åbner sig på en helt anden måde end ved *Turbinicactus*. Endvidere udgør *Turbinicarpus* med sine 9 arter en god, ensartet artgruppe, der ikke passer sammen med *Toumeyia*.

Tager vi f.eks. *Turbinicarpus klinkerianus*: som alle *Turbinicarpus* er blomsterrøret slankt, tragtformet med kodede bærfrugter, der har et lillebitte låg, ligesom *Turbinicactus krainzianus* også har det. Fra den hviduldede top kommer de cremefarvede store blomster. Ribberne er opdelt i vorter. *Turb. pseudomacrothale* har kantede vorter og smukke rosa blomster. *Turb. polaskii* har nogle ret egenartede slyngende ribber, og hver areol bærer for det meste kun en torn.

Da samleren Hans Viereck på en ekspedition for firma Haage, i året 1927, ved Jaumave i Mexico, fandt, eller rettere hans søster, en ny plante, som i det ydre lignede en sammenpresset fyrrekogle, beskrev prof. Werdermann den som *Ariocarpus Strobiliformis*, altså kogleformet. Alwin Berger påviste imidlertid i 1929 den stærkt afvigende placering af blomst og frugt, og oprettede for denne art den monotypiske genus "*En-cephalo-carpus*", der oversat betyder "frugten i hovedet". Faktisk findes frugten ikke som ved *Obregonia* på spidsen af en vorte, men mellem det tætte topuld i plantens midte. Hvor vigtigt blomstens og frugtens plads er for den botaniske klassificering, ser vi siden, når vi igen skal skelne mellem *Pelecyphora* og *Solosia*. *Strobiliformis* har "taglagte" vorter, og på lignende måde, som ved *Strombocactus disciformis*, er kun de unge areoler tornebærende, ved ældre bliver tornene stødt af. Frugten krumme, kølleformede frø, også dette er et kendetegn, som kun gælder denne slægt.

Allerede 1843 havde den fra Delitzsch stammende købmand, Karl Ehrenberg, på sin Mexico-rejse, i staten San Luis Potosi, mellem tæt vegetation af *Agave stricta*, fundet en egen-

artet plante med afstumpede, økseformede vorter. Indianerne kaldte den "Peyotillo" og anvendte den som lægeplante. Han kaldte den *Pelecyphora aselliformis*, og dette navn har den tilmed endnu. De særegne, kamlignende stillede torne minder om en bænkebider, og slægtsnavnet *Pelecyphora* betyder "øksebærer" på grund af de afstumpede vorter. Som ved alle sådanne gråbrune arter, der kun viser lidt klorofyl, vokser arten temmelig langsomt, men blomstrer villigt og danner med alderen mangelhovedede grupper. De yndige klokkeformede blomster er karminviolette. 70 år senere fandt vor samler Fric en hvidtornet plante, hvis kamagtige torne på afstumpede vorter mindede ham om *Pelecyphora*. Han fremsendte mig dengang et foto af planten og foreslog - fordi vorterne afgav mælkesaft ved beskadigelse - navnet "*Lactomammillaria aselliformoides*". Jeg kunne imidlertid fastslå, at den samme plante allerede i året 1885 var beskrevet af Stein, som *Pelecyphora pectinata*, igen efter den ydre form af de kamstillede torne. Da planten så kom i blomst, viste det sig, at den ikke kom fra toppen, men fra siden mellem de ældre vorter. Blomsten er rosa med olivengrønne midterstriber. På dette tidspunkt havde imidlertid Britton & Rose allerede i deres store kaktusværk opstillet slægten *Solisia* for den ny art.

Sr. Octavio Solis var direktør ved den botaniske have i Mexico City og vel på en eller anden måde delagtig i bestemmelsen af denne plante.

Solis havde også ledsaget Fric til Hidalgo i "Den gamle mands dal", "Oldingedalen", og jeg kan endnu erindre mig, hvorledes Fric lod sit vid sprudle over direktøren i dadeløst hvidt antræk, der overhovedet ikke egnede sig for en sådan ekspedition. Efter denne direktør Solis blev altså den ny genus opkaldt.

Der findes endnu en meget lignende hvidtornet plante, kaldt *pseudopectinata*, der som en *Pelecyphora aselliformis* blomstrer fra toppen. Også ved den er areolerne langagtige, tornene kamstillede, men vorterne meget fladtrykte.

Den har også smukke blomster, rosahvide med mørk midterstribe, de kommer ikke fra areolerne, men ligesom hos *Coryphanta*, fra en kort fure på vorten. Men man kan ikke henregne den til *Pelecyphora*.

For at give en yderligere mulighed for forveksling - således kunne man næsten udtrykke sig - fandt man en tredje lignende, hvidtornet art, der til at begynde med blev udbredt som *Pelecyphora valdeziana*. Dens torne er som finhårede fjer, omtrent som man træffer dem hos mange *Thelocactus*frøplanter på

et tidligt trin eller som ved *Mammillaria schiedeana*. Blomsterne er smukke i violetrosa farver, men der findes også en hvidblomstrende art. Men da slægtsdiagnosen for *Pelecyphora* heller ikke passede her, fordi de typiske økseagtige vorter manglede, henførte fru prof. Helia Bravo-Hollis den til *Thelocactus*, mens Backeberg regnede den for en *Gymnocactus*. Men det er vel endnu ikke det endelige svar. En kendsgerning er, at slægten *Pelecyphora* igen er artsfattig, og med sin gamle art *aselliformis*. nu igen er blevet monotypisk.

En plante, som man i lange tider har regnet for en *Mammillaria*, er den lille *Epithelantha micromeris*. Den bærer sit artsnavn med rette, de små vorter er virkelig bittesmå med sirlig tornepolstring på. Men blomstens plads er dog ret afvigende i forhold til *Mammillaria*, thi de forekommer fra de yngste areoler i toppen, formelig skjult i en børstetop. De bæragtige, røde frugter bliver så senere skubbet frem fra denne top af børstehår. Først i nyere tid blev der fundet 2 andre *Epithelantha*-arter: *pachyriza*, efter den tykke roeagtige rod og *polycephala*, efter dens mangelhovedethed.

Man kunne blive ved med at opregne endnu flere sådanne "små" slægter. Jeg vil imidlertid kun nævne Dem endnu et eksempel, som tydeligt viser, hvorfor det undertiden er uundgåeligt at lave en ny slægt. Almindelig kendt er slægten *Frailea*, meget små, kuglelignende planter. I 1937 beskrev prof. Werdermann en nyopdaget lille kugleformet plante, som han kaldte *Blossfeldia* efter finderens Harry Blossfeld. Plantens lidenhed, den lysegullige blomsterfarve, de papilmanglende frø, ligesom den fra toppen kommende blomst, tydede på nært slægtskab med *Frailea*. Og dog måtte der oprettes en ny slægt, for det korte ovarium, det kun med uldfilt forsynede blomsterrør (sikre kendetegn) og frøformen kræver her en klar adskillelse. Dværgvæksten ved begge arter kan kun betragtes som tendenskendetegn, for så vidt at begge slægter allerede har en lang udviklingsvej bag sig.

Walther Haage.

*****

Plantebestemmelse:

I forsøget på at gøre min amatørsamling lidt mere professionel af udseende, har jeg forsøgt at bestemme latinske navne til mine forskellige kaktus. Dertil har jeg haft stor hjælp

Bøgerne udmærker sig ved ualmindelige smukke farve- og sort/hvid fotos og ved korte og klare beskrivelser af de mange arter. Der er ved hver enkelt en ganske kort dyrkningsvejledning.

[illegible]

Disse planters hjemstavn og udbredelsesområde strækker sig fra midten af Peru og til det nordlige Argentina, hvor højdeniveauet ofte er 2-3000 m over havet.

Til dette formål er en ganske almindelig mistbæk uden bundvarme velegnet, men man skal blot sørge for, at den ligger således, at glashældningen skråner mod syd, og at den ligger beskyttet mod vind og vejr. Jo mindre luftrummet er, jo lettere lader det sig opvarme. Derfor er det tilstrækkeligt at give bænken en indvendig højde på 30 cm. Derved får planterne hurtigt den varme, de har brug for - navnlig om foråret. I bænken kommer man den sædvanlige kaktusjord: 50% mineraljord (grus, sand, småsten og diverse brokker som trækul o.l.) Resten består af tørvejord (sphagnum), ler samt grovere dele som fyrrenåle. Jorden skal som anden kulturjord have en grov karakter - det er hovedsagen.

Man kan uden risiko foretage udplantningen fra midten af marts, når det drejer sig om planter, der har en vis størrelse - mindste diameter 1 cm. De første dage og uger må man huske at give "skygge" ved hjælp af nogle lette kalkstrøg på glasset, fordi planten efter vinteropholdet ofte ikke er vænnet til den stærke sol. Den kan i løbet af blot en time med intens hede nå at forbrænde alle kaktus - det er måske endda nødvendigt at give luft i de varmeste timer.

I april fugtes der nu let f.eks. ved hjælp af douching. Først i maj kan vi påbegynde let vanding - eller så snart knopperne er synlige. Men forsigtighed er tilrådeligt, da for stærk vanding kan give for stærk vækst, der forårsager knoppernes afstødning. Senere vander vi godt, og navnlig i juli, der er den bedste vækstperiode.

Lidt hen i august giver vi planterne en hvilepause - altså ingen vanding. Her skal planten have lejlighed til at ruste sig til det kommende års blomstring.

Fortsætter vi alligevel vandingen, får vi store og kraftige planter, men de blomstrer næsten aldrig.

I september til oktober skal man kun vande let eller overbruse. I oktober er vanding næppe nødvendig. Derimod skal man være parat til at dække glasset med en stråmåtte på grund af den farlige nattefrost. Hvis det er muligt, skal man lade sin Lobivia stå ude noget endnu, så de kan drage nytte af solen så længe som muligt. De vil lønne os rigt derfor til foråret. Når det bliver virkeligt koldt, må man rømme bænken, og det sker som følger:

Planterne tages op med hele rodballen og stilles tæt ved siden af hinanden, plante ved plante. Det er ikke nødvendigt at fylde mellemrummene op med jord - måske med lidt sphagnum, det støtter. Man lagrer Lobivia - og andre kaktus - på samme måde som gladiolus, dahliaknolde etc. Til formålet er flade kasser velegnede, men det går også med faste papkasser, da planterne nu skal hvile - altså ingen vand, ja, selv sparsomt lys lader de sig nøje med. Planterne stiller man i et køligt rum med 3-5°C og helst på et bord eller lignende. Selv har jeg endog med godt resultat overvintret planter helt indpakket i karton. Varme må man ikke give dem, før så begynder de at vokse, og det fører til plantens død.

Kort sagt: man skal lade Lobivia blive ude så længe som muligt, og om foråret sætte dem ud så tidligt som muligt.

Konrad Klügling, Halle.

A G A V A C E A E

=====

Nu haster det - meget, med at tage planterne i træbaljer, spande o.l. ind fra haven. Frosten kan komme pludselig - selv om vi synes, vi har et vidunderligt mildt efterår.

Blandt de mange smukke og dekorative "baljeplanter" som Agapanthus, laurbærtræer, mange palmesorter etc., tænker jeg specielt på een plante, der ved århundredeskiftet fandtes i enhver have med respekt for sig selv; men som nu næsten aldrig ses mere, som ikke kan købes hos nogen planteskole, gartneri el. lignende, og hvis De ser et eksemplar, så er det nok et, der er bragt med hjem fra en spanienstur. Ja, De har gættet rigtigt, jeg mener den smukke, symetriske og dekorative AGAVE, der stammer fra det tropiske og subtropiske Amerika, som der findes mange arter af, og som i dag af en eller anden uforklarlig grund ikke mere er moderne.

Alle sorter er kendetegnet ved en rosette af tilspidsede blade, i hvis midte vokser den typiske, lidt spinkle men elegante blomsterstand. En Agave bliver tit forvekslet med en Aloe, men bortset fra kendsgerningen, at Agaver stammer fra Amerika, mens Aloer udelukkende forekommer i Afrika, er blomsterne meget forskellige fra disse to plantefamilier. Blomsterklaserne ved en Aloe kommer altid sidelæns ud af planten, og planten dør ikke efter blomstringen, som det sker ved en Agave.

De fleste Agaver bliver meget store planter, som ikke er egnet til små stuer. Yngre planter vokser ikke så hurtigt, så dem kan man længe have glæde af.

Planten ynder at stå om sommeren i det fri, men kan selvfølgelig ikke tåle frost.

Agaven er taknemmelig for et godt lag dræn i potten, og jorden skal være blandet med rigelig sand. Formeringen er nemmest gennem aflæggere.

Den kendteste art er *Agave americana*. Planten har smukke blålige blade, hvis kanter er takket og ender i en meget stærk brod. Der findes en række Agaver med brogetfarvede blade, der på forskellig art er hvid, gullig eller lyserød-stribet. Navnet "Hundredårsplante" er helt misvisende, dannelsen af blomsten afhænger af plantens sunde beskaffenhed. Planten blomstrer ikke kun en gang i løbet af 100 år. I den rigtige jord kan man få en Agave til at blomstre, når planten bare er ca. 7 år gammel.

L.W.

Advarsel mod imprægneringsvædske.

Bogbindermester Arne Sørensen, vort nye medlem, har gjort os opmærksom på faren ved at bruge imprægneringsvædske, men vi lader hans egne ord tale:

"Med hensyn til særlige interesser, kan jeg intet oplyse, da jeg må begynde helt forfra med min samling på grund af en dumhed fra min side, men jeg var nu lovlig undskyldt i det skete, da jeg intet anede om, at noget sådant kunne ske. Sagen er i korthed den, at jeg havde lavet en ny drivbænk, og givet træværket en gang imprægnering, men dette var for meget for planterne, de blegnede alle på en nat, så det var måske en ide at advare andre naive sjæle med en notits i bladet, om at noget sådant kan hændes."

Vi er meget glade ved at få den slags oplysninger til bladet, og skulle andre sidde med lignende erfaringer, hører vi gerne derom, for der må da ske et og andet i de mange samlinger, der efterhånden er tale om!

Med hensyn til imprægneringsvædske, er det således, at der som man behandler træ dermed - hvad der er meget klogt at gøre, hvis man da ikke køber færdigimprægneret træ, trykimprægneret - så må man huske at lade træet tørre godt under udluftning. Når man ikke længere kan lugte vædsken, kan man næsten gå ud fra, at faren er overstået, men prøv for en sikkerheds skyld først med en plante, man vil ofre på sagen. Smører De store flader til, må det ikke gøres i solskin, da vædsken så kan indvirke på den sarte ansigtshud.

*****

Frøuddeling.

I lighed med sidste år har vi også i den kommende vinter planer om at indkøbe frø til medlemmerne. Der vil blive tale om gratis uddeling. Hvor meget og hvor lidt afhænger af flere faktorer, som vi ikke skal komme ind på her, men det vi meget gerne vil vide allerede på nuværende tidspunkt, er, hvilke arter kaktus, der har interesse, da vi da helst vil indkøbe på områder, hvor de fleste interesser samler sig. Det vil derfor være meget vigtigt med henblik derpå, om de interesserede medlemmer straks ville sende os et kort med forslag om sorter.

Litteraturanmeldelse.

Levering nr. 34 af Krainz: Die Kakteen er netop udkommet. I denne omgang omtales *Browningia candelaris* fra området Sydperu - Nordchile. Planten er cereuslignende og opnår størrelser på 3-6 m. Det er en egenartet plante, der kun er lidt kendt. Flere botanikere mener bl.a., at det er den eneste peruvianske kaktus, der ikke lader sig formere vegetativt. Heller ikke podning er let at foretage med denne plante, f.eks. opnåede en podet plante efter 24 års forløb en størrelse på 40 cm. Den lidt kendte *Mamm. Lloydii* er gengivet med et glimrende farvefoto. *Notocactus tabularis* får en grundig gennemgang. Dens smukke blomst gør den tiltrækkende for enhver samling. En glimrende plante for nybegyndere. En herhjemme ret ukendt slægt, *Toumeyia*, bliver grundigt behandlet med hensyn til arterne *lophophoroides* (= *lophophoralignende*), *pseudomacrothele* var. *pseudomacrothele*, samt *pseudomacrothele* var. *krainziana*. Frø og frugter er meget grundigt gennemgået - for første gang i litteraturen. Interessante planter som må påkalde alles interesse. Endvidere er der en oversigtsgennemgang af slægten *Parodia* med underslægter, hvorunder man kommer ind på nygrupperinger. Da denne slægt har særdeles mange tilhængere herhjemme, er der nok et og andet der her kan belyse emnet på en ny måde.

Den nye levering er tilgået biblioteket, men er jo som hele værket affattet på tysk, hvorfor det desværre ikke er let tilgængeligt for alle vore medlemmer.

=====

Vort medlem plantepatolog Frank Hejndorf har på Politikens forlag netop udsendt en dejlig lille bog: *Blomster og planter i stuen*. Bogen beskriver mere end 250 stueplanter, af skårne blomster og grene. Hovedafsnittet beskriver: Grønne og blomstrende planter. Vi hører på en levende måde om dyrkning og pasning samt om planternes oprindelse. Bogen indeholder også et særligt kapitel om kaktus, der jo især har vore medlemmers interesse.

Vi får endvidere mange gode tips om ompotning og formering, samt et udførligt afsnit om stueplanternes sygdomme, skadedyr og disses bekæmpelse. Bogen er velegnet som opslagsbog, da der er udarbejdet gode stikordsregistre.

Vi anbefaler bogen på det bedste og ønsker forfatteren til lykke med den.

ALT FOR KAKTUSVENNEN

VI KAN NU LEVERE SIDSTE NYHED INDEN FOR KAKTUSLITTERATUREN:

DAS KAKTEENLEXIKON

ENUMERATIO DIAGNOSTICA CACTACEARUM

af Curt Backeberg, Hamburg-Volksdorf, 1966. 741 sider, 466 billeder, mange i farver, 18 kort over udbredelsesområder, 7 farvetavler, format 16,7 x 24 cm, indbundet i hellærred, pris DM 48,-.

Dette nye værk, som forfatteren udgiver efter sin monografi i 6 bind: "Die Cactaceae", har som sin særlige opgave at være en værdifuld opslagsbog både for fagmand som for Liebhaber.

I stærk koncentreret form gives oplysning om det stade, vor viden om kaktus står på i dag. Plantebestemmelse, navnekontrol og opslag i det hele taget er lettet gennem alfabetisk opbygning. Alle slægter, arter og varianter er beskrevet og med en skematisk redaktion af differentialdiagnoserne muliggøres en hurtig orientering. Den beskrivende del beriges ved en systematisk oversigt med henvisningscifre til slægterne, arealtavler, der viser slægternes udbredelse, behandling af spørgsmål inden for systematikken, nye kulturvink med mange værdifulde enkeltheder. Illustreringen holdes i en ny form: i et særligt tillæg er hver slægt repræsenteret med mindst en typisk plante og viser således let overskueligt de almindelige forskelligheder. Særlig må det fremhæves, at mange vigtige arter og især de sidste nyheder er afbilledet, hvoraf mange i farver. Disse illustrationer er tillige et vigtigt supplement til "Die Cactaceae". Backebergs mangeårige erfaring tilfredsstiller med dette praktiske sammendrag i leksikon-form netop de krav, en meget bred interessekreds stiller.

H. E. BORN, 5810 Witten-Bommern, Postfach 34

Deutschland

KARLHEINZ UHLIG

Rommelshausen bei Stuttgart
Lilienstrasse 5, Deutschland
.....

Vi har netop udsendt suppleringsliste til vort hovedkatalog. Vi fremhæver følgende froplanter i det billige prislæg (Priser i DM):

Echinoce.blanckii 1.00, procumbens 1.30, longisetus 1.00, Espostoa huanocensis 1.50, lanata 1.20, Gymnocal.anisitsii 1.20, asterium 2.00, ooguerkianum og leptanthum 2.00, Lobivia leucomalla 3.00, peclardiana 2.00, Mamm. bombycina 3.00, Medialob. ritleri 3.50, Neoporteria senilis 3.00, nigrihorrida 2.50, Neoraimondia arequipensis 1.50, Notoc. muricatus 2.00, rutilans 3.00, Parodia ayopayana 2.00, chrysacanthion 1.00, mairanana 1.00, Pseudolob. graulichii 1.50, pelecyrhachis 2.00, Setiechinopsis mirabilis 1.50, Weingartia neocumingii 2.50.

Desuden mange fine importtilbud fra 3.00 DM.

Annoncer til "Kaktus" nr. 4 modtages indtil 1. januar.

Annonceprisen er 25.00 pr. $\frac{1}{4}$ side.
Specialopsætning beregnes ekstra.

Små-annoncer fra medlemmer indrykkes for 3 kr., ubrugte frimærker modtages som betaling.

ANZEIGEN FÜR "KAKTUS" Nr. 4 BIS 1. JAN.

PREISE PER $\frac{1}{4}$ SEITE KR. 25.00, Postscheck
København 141176.

Gengivelse, også i uddrag, kun med tilladelse af Nordisk Kaktus Selskab.